3

Regeling van de formaliteiten, vereist voor de tenuitvoerlegging van in vreemde Staten totstandgekomen executoriale titels in burgerlijke zaken

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 3

1. De procedure tot verkrijging van het exequatur op een vonnis van een vreemde rechter, dat hier te lande uitvoerbaar is, is in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zeer summier geregeld, en wel in artikel 431, derde en vierde lid. Voorgeschreven wordt daar, dat bij verzoekschrift verlof tot tenuitvoerlegging moet worden verzocht aan de rechtbank van het arrondissement, waarin het vonnis moet worden geexecuteerd. Deze regeling laat tal van punten in het ongewisse.

Het is daarom begrijpelijk, dat bij de goedkeuring van het eerste door Nederland gesloten bilaterale executieverdrag, nl. het verdrag met België van 1925, tevens een wet tot stand is gebracht, waarin de procedure tot verkrijging van het exequatur uitvoeriger werd geregeld. In deze wet (van 18 mei 1919, *Stb.* 251) zijn bovendien voorzieningen getroffen voor het exequatur op Belgische scheidsrechterlijke uitspraken en authentieke akten, welke volgens het genoemde verdrag uitvoerbaar zijn in Nederland; daarvoor is dezelfde procedure voorgeschreven, met dien verstande, dat in plaats van de rechtbank de president van de rechtbank het exequatur geeft. Op basis van deze regeling is in 1931 een uitvoeringswet tot stand gebracht van het verdrag van Genève nopens de tenuitvoerlegging van buitenlandse scheidsrechterlijke uitspraken (*Stb.* 202); ten slotte werden in 1960 (*Stb.* 302) voorzieningen over de exequaturprocedure getroffen ter uitvoering van de executiebepaling in het Geneefse verdrag betreffende de overeenkomst tot internationaal vervoer van goederen over de weg (C.M.R.). De voorschriften van de drie genoemde wetten zijn grotendeels gelijkluidend.

2. Intussen waren reeds vóór 1925 enkele internationale verdragen tot stand gekomen, waarin de uitvoerbaarheid van buitenlandse vonnissen eveneens, voor gedingen tot beslechting van met die verdragen verband houdende geschillen, was vastgelegd. Dit was het geval met de Herziene Rijnvaartakte van 1868 (artikel 40), het verdrag betreffende goederenvervoer per spoorweg (C.I.M., thans artikel 55) en het verdrag betreffende het vervoer van reizigers en bagage per spoorweg (C.I.V., thans artikel 55). Ter uitvoering van deze verdragen is geen afzonderlijke regeling van de uitvoerbaarverklaring getroffen; artikel 431, lid 3—4, W. v. B. Rv. is derhalve toepasselijk, hetgeen weinig bevredigend is. Weliswaar bestaat een uitvoeringswet van de Akte van Mannheim, van 1869 (*Stb.* 139); maar de bepaling over de tenuitvoerlegging, die daarin sinds de Wijzigingswet van 19 maart 1913 (*Stb.* 103) voorkomt (artikel 5, eerste lid), heeft uitsluitend betrekking op de uitspraken van de Centrale Rijnvaartcommissie in strafzaken.

In de toekomst zullen voorts, naar te verwachten valt, nieuwe executieverdragen, alsmede verdragen over materieel recht met een executiebepaling, voor Nederland gelden. Enkele van zulke verdragen zijn reeds voor Nederland ondertekend; te wijzen valt op het Haagse verdrag nopens de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen over onderhoudsverplichtingen jegens kinderen (*Trb.* 1959, 187, gedrukte stukken zitting 1961—1962—**6639, R 268** — **6640**); op het verdrag van New York nopens de erkenning en de tenuitvoerlegging van in het buitenland gewezen scheidsrechterlijke uitspraken (*Trb.* 1958, 145, gedrukte stukken zitting 1962—1963 — **7055, R 326** — **7056;** op de executieverdragen tussen Nederland en Italië (*Trb.* 1959, 137, gedrukte stukken zitting 1961—1962 — **6702**), Nederland en de Bondsrepubliek Duitsland (*Trb.* 1963, 50) en Nederland en Oostenrijk (*Trb.* 1963, 51); op het Benelux-executieverdrag, dat in de betrekkingen met België het onder 1 genoemde executieverdrag van 1925 zal vervangen (*Trb.* 1961, 163, gedrukte stukken zitting 1962—1963 — **6961**); op het verdrag van Parijs inzake wettelijke aansprakelijkheid op het gebied van de kernenergie (*Trb.* 1961, 27; zie artikel 13 onder *e*).

Onder deze omstandigheden is het uit een oogpunt van wetgevingsbeleid het doelmatigst het stelsel van afzonderlijke uitvoeringswetten te laten varen en een algemene regeling in het leven te roepen.

Opgemerkt zij nog, dat deze algemene regeling zich zal kunnen beperken tot de formaliteiten, nodig voordat tot *tenuitvoerlegging* kan worden overgegaan. Verdragen als de genoemde plegen tevens te voorzien in de *erkenning* van de betrokken uitspraken, zonder evenwel deze erkenning afhankelijk te stellen van een voorafgaande vervulling van formaliteiten hier te lande.

3. Het onderhavige ontwerp van wet strekt tot opneming van een nieuwe titel betreffende de exequaturprocedure in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, in beginsel geldend voor alle gevallen waarin een executoriale titel, tot stand gekomen in een vreemde Staat, hier te lande uitvoerbaar is krachtens een verdrag waarbij Nederland partij is of krachtens de wet. Van uitvoerbaarheid krachtens de wet bestaan thans geen voorbeelden, tenzij men met een deel van de schrijvers (o.a. Van Rossem-Cleveringa, aant. 2 op artikel 431 W. v. B. Rv.), artikel 724, vijfde lid, van het Wetboek van Koophandel als zodanig beschouwt. Verdedigbaar is echter dat dit voorschrift niet de uitvoerbaarheid van de averij-grosse, doch slechts de bindende kracht daarvan betreft. Wat hiervan zij, het is in ieder geval gewenst de weg voor toekomstige ontwikkelingen open te houden.

De procedureregels zijn, met enige wijzigingen en vereenvoudigingen, ontleend aan de drie uitvoeringswetten van 1929, 1931 en 1960. Twee nieuwe voorzieningen zijn evenwel daaraan toegevoegd. In de eerste plaats is, in artikel 988, tweede lid, de uitvoerbaarheid bij voorraad tot regel verheven, zulks met het oog op de belangen van de partij, die in een vreemde Staat een voor haar gunstige uitspraak heeft verkregen. Op de belangen van deze partij moest worden gelet nu, tenzij verdrag of wet anders bepaalt, de termijn voor hoger beroep overeenkomstig de algemeen in rekestzaken geldende regel op twee maanden is gesteld (artikel 989, tweede lid).

De tweede nieuwe voorziening betreft de proceskosten. Volgens vaste rechtspraak kan bij een verzoek tot uitvoerbaarverklaring geen kostenveroordeling volgen, omdat artikel 56 W. v. B. Rv. niet van toepassing is op rekestprocedures (H.R. 24 juli 1939, N.J. 1940 nr. 218; H.R. 26 juni 1959, N.J. 1959 nr. 595). Voor de exequaturprocedure schijnt deze consequentie weinig bevredigend; in verband daarmee bepaalt

het ontwerp uitdrukkelijk dat kostenveroordeling mogelijk is (artikel 988, derde lid).

De artikelen 985—991 behoeven overigens geen toelichting.

4. Artikel 992 schrijft voor dat de bepalingen van de nieuwe titel wijken voor andersluidende voorzieningen in verdragen of in de wet. De vraag kan worden gesteld of dit zonder artikel 992 niet evenzeer het geval zou zijn, uit hoofde van artikel 66 der Grondwet resp. het beginsel dat de bijzondere wet boven de algemene gaat. Door opneming van het artikel wordt evenwel voorkomen, dat twijfel rijst omtrent de gelding van afwijkende speciale wetsvoorschriften die reeds bestonden ten tijde van de totstandkoming van de nieuwe titel. Artikel 992 bevestigt dat deze afwijkingen blijven gelden; uiteraard voor zover artikel II van het wetsontwerp ze niet uitdrukkelijk afschaft. Bovendien wil artikel 992 op het bestaan van afwijkende voorzieningen, reeds aanwezige en toekomstige, de aandacht vestigen.

Soms zal het executieverdrag zelf op enkele punten afwijkingen inhouden. Men denke b.v. aan de termijn voor hoger beroep, 28 dagen volgens het derde lid van artikel 16 van het Benelux-executieverdrag. Het Nederlands-Italiaanse executieverdrag (artikel 5, tweede lid) bepaalt, anders dan artikel 986, derde lid, dat legalisatie van over te leggen stukken niet is vereist; op genoemd artikel maakt eveneens inbreuk artikel 10 sub *d* van het Nederlands-Duitse executieverdrag, dat overlegging van vertalingen verplicht stelt. Afwijkingen in de wet vormen de bepalingen omtrent de tenuitvoerlegging van kostenveroordelingen uit de wetten tot uitvoering van de Haagse Rechtsvorderingsverdragen van 1905 en 1954 (*Stb.* 1909, 141 en *Stb.* 1958, 677).

Het is ook denkbaar dat in executieverdragen een ander stelsel wordt neergelegd met betrekking tot het verkrijgen van het exequatur. Het verdrag met de Bondsrepubliek Duitsland b.v. kent de mogelijkheid dat het exequatur zonder verhoor van de wederpartij wordt verleend; deze kan vervolgens tegen die verlening in verzet komen. De nieuwe titel zal dan slechts gedeeltelijk kunnen worden toegepast; indien noodzakelijk kan in deze uitzonderingsgevallen een bijzondere uitvoeringsregeling worden getroffen. Afwijkende voorzieningen als hier bedoeld zullen overigens buiten de typische executieverdragen wel niet voorkomen; verdragen als die over het spoorweg- en het wegvervoer bepalen meestal niet meer dan dat de uitspraken, gedaan door een volgens die verdragen bevoegde rechter, in alle verdragsstaten uitvoerbaar zijn na vervulling van de formaliteiten welke volgens het land van tenuitvoerlegging zijn vereist en welke niet de zaak zelf mogen betreffen.

5. Het ontwerp gaat uit van de uitvoerbaarheid van *rechterlijke* beslissingen; de Eerste Afdeling van de nieuwe titel (artikelen 985—992) is daaraan gewijd. In de Tweede Afdeling wordt bepaald voor welke andere in vreemde Staten totstandgekomen executoriale titels de getroffen regeling geldt.

In artikel 993, eerste lid, wordt de in de Eerste Afdeling geregelde rechtsgang van toepassing verklaard op scheidsrechterlijke uitspraken en authentieke akten, des dat de president van de rechtbank optreedt in plaats van de rechtbank, op dezelfde wijze als in de wetten van 1929 en 1931 voorzien. Met betrekking tot de authentieke akten valt onder meer te denken aan schikkingen die ten overstaan van de rechter worden getroffen.

Het tweede lid van artikel 993 heeft betrekking op gevallen, die van het geijkte patroon afwijken en niet in de algemene rubrieken van artikel 985 en het eerste lid van artikel 993 kunnen worden ondergebracht. Als voorbeelden kunnen worden genoemd de beschikkingen van niet-rechterlijke autoriteiten betreffende onderhoudszaken in de zin van het Haagse alimentatie-executieverdrag, en de erkenningen van vorderingen in een faillissement, bedoeld in artikel 16 van het Nederlands-Duitse executieverdrag. Aangezien een algemene omschrijving van de bedoelde gevallen moeilijk is te geven, ook al omdat onbekend is wat nog te sluiten verdragen zullen behelzen, wordt aan een algemene maatregel van bestuur overgelaten de exequaturprocedure toepasselijk te verklaren.

6. Met betrekking tot de formaliteiten, voorafgaand aan de tenuitvoerlegging van uitspraken van *inter*nationale organen, is tot dusver gekozen voor regeling in afzonderlijke wetten, buiten het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering om. Men zie in dit verband de wetten van 24 februari 1955, *Stb.* 73, en 13 januari 1960, *Stb.* 15 (regeling gedwongen tenuitvoerlegging van uitspraken en beschikkingen van de Europese Gemeenschappen). Aan de thans voorgestelde titel valt dus in beginsel slechts de taak toe het verlof tot tenuitvoerlegging te regelen voor de uitspraken van *nationale* organen van vreemde Staten. Artikel 994 onderstreept dit. Uiteraard is hiermee niet uitgesloten de mogelijkheid om in de afzonderlijke wettelijke regelingen betreffende uitspraken van internationale organen deze titel toepasselijk te verklaren.

Niet afzonderlijk geregeld was tot dusver de verlening van verlof tot executie van uitspraken van de Centrale Commissie voor de Rijnvaart, gegeven in hoger beroep tegen civiele vonnissen van de Rijnvaartrechtbanken der oeverstaten (artikelen 37 en 45 van de Herziene Rijnvaartakte, *Trb.* 1955, 161). Dit reeds lang bestaande internationale orgaan kon misschien worden geacht te vallen onder het begrip „vreemde rechters of rechtbanken" van artikel 431 W. v. B. Rv., zodat in de leden 3 en 4 van dat artikel een geschikte verlofprocedure kon worden gevonden. Nu deze leden zullen vervallen, is in artikel III van het onderhavige wetsontwerp de opneming van een desbetreffende bepaling in de Rijnvaartwet van 16 juli 1869, *Stb.* 139, voorzien. Deze bepaling fungeert tegelijk als formele basis voor de in het verleden door verdrag noch wet met zoveel woorden voorgeschreven uitvoerbaarheid van de burgerrechtelijke uitspraken der centrale commissie voor wat Nederland betreft.

Uitspraken van de Rijnvaartrechtbanken der oeverstaten vallen onder de omschrijving van artikel 985 en zullen dus reeds uit dien hoofde aan de procedure van de negende titel onderworpen zijn.

7. Wellicht ten overvloede zij vermeld, dat de nieuwe negende titel, naar ook reeds uit de telkens gebezigde term „vreemde Staat" blijkt, geen betrekking heeft op executoriale titels, afkomstig uit Suriname en de Nederlandse Antillen. De tenuitvoerlegging van deze executoriale titels in Nederland berust niet op de artikelen 431 juncto 985 en 993 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, doch — evenals voorheen — op artikel 40 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. Zij geschiedt, overeenkomstig hetgeen laatstgenoemd artikel voorschrijft, met inachtneming van de wettelijke bepalingen, die in Nederland gelden voor tenuitvoerlegging van Nederlandse executoriale titels.

De Minister van Justitie,

A. C. W. BEERMAN.